

POSTANOWIENIE

29 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 29 marca 2024 r. w Warszawie
zażalenia R. K.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z 4 października 2023 r.,
VIII Ca 64/23

o odrzuceniu skargi kasacyjnej

w sprawie z powództwa R. K.

przeciwko P. w W. Okręgowi T. - "R." w T.

o uznanie wypowiedzenia umowy za bezskuteczne, ewentualnie o przywrócenie
prawa do działki

**odrzuca zażalenie na punkt 1 zaskarżonego postanowienia
oraz oddala zażalenie w pozostałej części.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 7 grudnia 2022 r. Sąd Rejonowy w Toruniu oddalił powództwo R. K. przeciwko P. w W. - Okręgowi T. - „R.” w T. o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umowy dzierżawy działkowej, ewentualnie o przywrócenie powodowi prawa do działki w „R.” w T. na poprzednich warunkach. Apelacja powoda została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z 28 kwietnia 2023 r. Powód wniósł od tego wyroku skargę kasacyjną bez wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia. W wyniku wezwania o usunięcie tego braku skargi kasacyjnej pełnomocnik powoda określił wartość przedmiotu zaskarżenia na 55 000

zł, wskazując jednocześnie, że powód uiścił w 2022 r. składkę członkowską w kwocie 6 zł i opłatę ogrodową za działkę w wysokości 180 zł, zaś w 2023 r. opłatę za działkę w kwocie 352 zł, a zatem łącznie kwotę 538 zł. Postanowieniem z 4 października 2022 r. Sąd Okręgowy w Toruniu ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną na kwotę 538 zł (pkt 1) i odrzucił skargę kasacyjną powoda jako niedopuszczalną *rationae valoris*. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy podniósł, że określona przez powoda wartość przedmiotu zaskarżenia wynosząca 55 000 zł nie jest prawidłowa, ponieważ przedmiotem sprawy nie jest żądanie zwrotu nakładów poczynionych przez powoda na działkę ogrodową, lecz uznanie wypowiedzenia umowy dzierżawy działkowej za bezskuteczne, ewentualnie o przywrócenie prawa do działki. Z tej przyczyny należało, zdaniem Sądu Okręgowego, zastosować art. 23 k.p.c. jako najbardziej odpowiadający charakterowi tej sprawy, której przedmiotem jest prawo do działki wynikające z umowy dzierżawy (art. 27 i 28 ustawy z 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych – jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 1073, - dalej: „u.r.o.d.”).

W zażaleniu powód, zaskarżając powyższe postanowienie w całości i wnosząc o jego uchylenie, zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego powodujące nieważność postępowania wskutek wydania postanowienia przez Sąd Okręgowy w Toruniu jako sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego zamiast w składzie trzech sędziów zawodowych (art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c.) oraz wskutek naruszenia uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 przez jej niezastosowanie. Zarzucił także naruszenie art. 398⁶ § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 23 k.p.c. przez bezzasadne odrzucenie skargi kasacyjnej wobec błędnego ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 538 zł, podczas gdy powód nie uiszczał czynszu dzierżawy, zaś prawidłowo ustalona na podstawie art. 19 § 2 k.p.c. wartość przedmiotu sporu wynosi 55 000 zł i odnosi się do prawa do działki ogrodowej jako prawa majątkowego obejmującego tytuł prawny uprawniający powoda do korzystania z działki oraz prawo własności znajdujących się na działce nasadzeń, urządzeń i obiektów stanowiących własność działkowca.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną nie należy do kategorii postanowień wymienionych w art. 394¹ k.p.c. jako zaskarżalne zażaleniem do Sądu Najwyższego. Może być ono skutecznie kwestionowane w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, jeżeli miało wpływ na rozstrzygnięcie zawarte w tym postanowieniu i podlega badaniu na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ i art. 394³ § 3 k.p.c. Z powyższych względów zażalenie w części, w jakiej skierowane jest przeciwko punktowi 1 postanowienia, w którym ustalono wartość przedmiotu zaskarżenia, jako niedopuszczalne, podlegało odrzuceniu.

Skarżący nie zawarł w zażaleniu wniosku o dokonanie w trybie art. 380 k.p.c. kontroli orzeczenia o ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia, choć niewątpliwie kwestionował jego prawidłowość i wywodził z niej skutek w postaci odrzucenia skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej, wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia z tej przyczyny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że gdy w sprawie występuje profesjonalny pełnomocnik wniosek powinien być jednoznacznie sformułowany, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom przez niego wnoszonym treści wprost w nich nie wyrażonych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 października 2016 r., III CZ 39/16 oraz z 27 czerwca 2013 r., III CZ 27/13). Nawet jednak przy przyjęciu, że skarżący złożył skutecznie dorozumiany wniosek na podstawie art. 380 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 listopada 2016 r., II CZ 112/16), zażalenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych. Ze względu na fakt, że wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi kryterium dopuszczalności skargi kasacyjnej, sąd drugiej instancji oraz Sąd Najwyższy mogą skontrolować tę wartość w każdym czasie, opierając się na aktach sprawy lub wynikach przeprowadzonych czynności (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 16 listopada 2007 r., II CSK 423/07 oraz z 11 sierpnia 2008 r., V CSK 136/08). Powód domagał się uznania za bezskuteczne wypowiedzenia umowy dzierżawy działkowej, ewentualnie - w przypadku

rozwiązania tej umowy - przywrócenia mu prawa do tej działki na poprzednich warunkach na podstawie art. 37 ust. 1 u.r.o.d. i to żądanie podtrzymał w apelacji. Roszczenie - a tym samym sprawa, w której jest ono rozpoznawane - ma charakter majątkowy wówczas, gdy zmierza do realizacji prawa lub uprawnienia mającego bezpośredni wpływ na stosunki majątkowe stron, przy czym takimi sprawami mogą być zarówno sprawy o świadczenie, jak i o ustalenie oraz o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 11 lipca 2001 r., IV CZ 108/01 oraz z 28 lutego 2001 r., I CZ 152/00). Nie ulega zatem wątpliwości, że rozpoznawana sprawa jest sprawą o prawa majątkowe, co wymagało oznaczenia przez powoda wartości przedmiotu sporu już w pozwie (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji (art. 368 § 2 k.p.c.), a także w skardze kasacyjnej (art. 398⁴ § 3 k.p.c.), czego powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika nie uczynił. Ani Sąd Rejonowy ani Sąd Okręgowy nie wezwały jednak powoda do usunięcia wskazanego braku pozwu oraz apelacji; dopiero wskutek wezwania do uzupełnienia tego braku, pełnomocnik powoda w piśmie stanowiącym uzupełnienie skargi kasacyjnej określił wartość przedmiotu zaskarżenia na 55 000 zł. Wyjaśnił, że obejmuje ona wartość nasadzeń i urządzeń powoda na przedmiotowej działce (w kwocie 7 000 zł) oraz wartość altany ogrodowej stanowiącej własność powoda (w kwocie 48 000 zł), a zatem wartość przedmiotu zaskarżenia powinna zostać ustalona jako wartość prawa do działki ogrodowej jako prawa majątkowego obejmującego tytuł do korzystania z działki oraz prawo własności znajdujących się na działce nasadzeń, urządzeń i obiektów (art. 30 ust. 2 u.r.o.d.). Tę argumentację powtórzył w zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

Wbrew jednak stanowisku skarżącego, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 538 zł, stanowiącą sumę opłat uiszczonych przez powoda tytułem umowy dzierżawy działkowej we wskazanym okresie. Przedmiotem sprawy jest bowiem żądanie powoda o uznanie wypowiedzenia umowy dzierżawy działkowej, o której mowa w art. 28 ust. 1 u.r.o.d., za bezskuteczne, ewentualnie o przywrócenie mu prawa do działki na poprzednich warunkach. Zgodnie z art. 28 ust. 2 u.r.o.d. przez umowę dzierżawy działkowej stowarzyszenie ogrodowe zobowiązuje się oddać działkowcowi działkę na czas

nieoznaczony do używania i pobierania z niej pożytków, a działkowiec zobowiązuje się używać działkę zgodnie z jej przeznaczeniem, przestrzegać regulaminu oraz uiszczać opłaty ogrodowe. W myśl art. 28 ust. 5 u.r.o.d. do dzierżawy działkowej stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu cywilnego regulujące umowę nazwaną dzierżawą. Zgodnie zaś z art. 23 k.p.c. w sprawach o istnienie, unieważnienie albo rozwiązanie umowy najmu lub dzierżawy, o wydanie albo odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy, wartość przedmiotu sporu stanowi przy umowach zawartych na czas oznaczony - suma czynszu za czas sporny, lecz nie więcej niż za rok; przy umowach zawartych na czas nieoznaczony - suma czynszu za okres trzech miesięcy. W sytuacji braku podobnej wyraźnej regulacji w odniesieniu do spraw o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umowy dzierżawy działkowej lub przywrócenie prawa do działki na podstawie art. 37 ust. 1 u.r.o.d., a zatem spraw o istnienie stosunku dzierżawy działkowej, za trafny należy uznać pogląd o odpowiednim zastosowaniu art. 23 k.p.c. do określenia wartości przedmiotu tych spraw (zob. orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące stosowania art. 23 k.p.c. przez analogię do umowy użyczenia przed wejściem w życie art. 23² k.p.c. – np. postanowienie z 8 kwietnia 1997 r., I CKN 18/97, OSNC 1997, nr 10, poz. 145 oraz postanowienie 13 czerwca 1997 r., II CZ 82/97). Za przedstawionym poglądem przemawia nazwanie przez ustawodawcę umowy ustanawiającej prawo do działki umową dzierżawy działkowej (art. 27 ust. 1 u.r.o.d.), a także *essentialia negotii* umowy dzierżawy działkowej określone w art. 28 ust. 1 u.r.o.d. oraz opisane wyżej odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu cywilnego regulujących umowę dzierżawy (art. 28 ust. 5 u.r.o.d.). Wbrew stanowisku skarżącego, nie ma podstaw do posłużenia się w tym zakresie wartością znajdujących się na działce nasadzeń, urządzeń i obiektów, które na podstawie art. 30 ust. 2 u.r.o.d. stanowią własność działkowca. W razie bowiem wygaśnięcia prawa do działki, działkowcowi przysługuje odrębne roszczenie o wynagrodzenie za znajdujące się na działce nasadzenia, urządzenia i obiekty stanowiące jego własność (art. 42 ust. 1 u.r.o.d.), którego powód nie dochodził w tej sprawie. W tej sytuacji odrzucenie skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej ze względu na wartość przedmiotu sprawy było prawidłowe.

Nie doszło także do naruszenia art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 2

k.p.c. przez odrzucenie skargi kasacyjnej na posiedzeniu niejawnym w składzie jednoosobowym. Zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c. sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną. W postanowieniu z 13 stycznia 1999 r., III CZ 156/98 (OSNC 1999, nr 7-8, poz. 132) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że kodeks postępowania cywilnego nie reguluje wprost składu sądu drugiej instancji wydającego postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Kompetencja ta została dodana temu sądowi, jako konsekwencja tego, że zgodnie z art. 398⁵ k.p.c. skargę kasację wnosi się za jego pośrednictwem. Jak natomiast wynika z art. 367 § 3 k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469), która weszła w życie 7 listopada 2019 r., sąd drugiej instancji w postępowaniu apelacyjnym na posiedzeniu niejawnym - z wyjątkiem wydania wyroku - orzeka w składzie jednego sędziego. Zasadą jest więc podejmowanie wszystkich czynności przez sąd drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego. Odnosi się to także do orzekania przez sąd drugiej instancji o odrzuceniu skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2023 r., III CZ 299/23). Przytoczona przez skarżącego w zażaleniu uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, OSNP 2023, Nr 10, poz. 104) nie dotyczy powyższej kwestii.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., co do rozstrzygnięcia w pkt 1 zaskarżonego postanowienia oraz na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., co do rozstrzygnięcia w pkt 2 zaskarżonego postanowienia.

[SOP]

[ms]

